

Interview met UNETO-VNI

'Sleutelrol installatiebranche vraagt om drastische cultuuromslag'

door Karl Bijsterveld

Goede raad is duurzaam, luidt de pakkende titel van het document, waarin UNETO-VNI zijn visie op verduurzaming en energiereductie uiteenzet. Volgens de ondernemingsorganisatie is de installatiebranche van essentiële betekenis voor het behalen van de energie- en klimaatdoelstellingen van het kabinet. In de gebouwde omgeving vervult de installateur zelfs een sleutelrol, lezen we in de visie. UNETO-VNI voorzitter Marcel Engels licht toe: "Installatiebedrijven beschikken namelijk over een groot aantal vernieuwende toepassingen van duurzame en energiebesparende technieken. Techniek is voor duurzaamheid een verruimende factor." Het besparingspotentieel van die technieken is dan ook groot volgens Engels, maar de snelheden om dit potentieel in resultaten om te zetten zijn divers. Engels: "We onderscheiden drie scenario's, vergelijkbaar met die van een treinreis: de stoptrein, de intercity en de HSL. Stappen we in de HSL, dan wordt verduurzaming onderdeel van een bredere ontwikkeling, waarin waardecreatie (in één keer goed, comfort, gemak en ontzorgen), dienstverlening en procesmanagement een zwaardere rol krijgen. De hogere marktpenetratie en schaalvergroting zorgen, na een aanlooptraject, voor een uiteindelijk veel sterkere groei van duurzaamheid en energiebesparing."

HSL-scenario is de inzet

De inzet van de installatiebranche is om tot 2020 bij te dragen aan structurele verduurzaming van de energiehuishouding, op basis van het HSL-scenario. Als wordt voldaan aan de juiste randvoorwaarden, verwacht UNETO-VNI dat de installatiebranche een energiebesparing in de gebouwde omgeving kan realiseren van 152 PJ fossiele brandstof. Dat geldt voor zowel bestaande als voor nieuwbouw. Engels: "De besparing staat gelijk aan een CO₂-reductie van bijna 10 Mton in 2020, oftewel 50 procent van het totale potentieel aan CO₂-reductie in de gebouwde omgeving." Volgens

UNETO-VNI wil graag een sleutelrol spelen in de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Dat vraagt volgens voorzitter Marcel Engels wel om een drastische cultuuromslag in de installatiebranche. Louis Hiddes, directeur AM Energy, stelt echter dat de installatiesector te laat is met het opeisen van die sleutelrol.

Engels vraagt het HSL-scenario wel om een structureel ondersteunend overheidsbeleid, omdat ook minder rendabele installatietechnieken, zoals warmtepompen, door subsidies aantrekkelijk worden voor de consument.

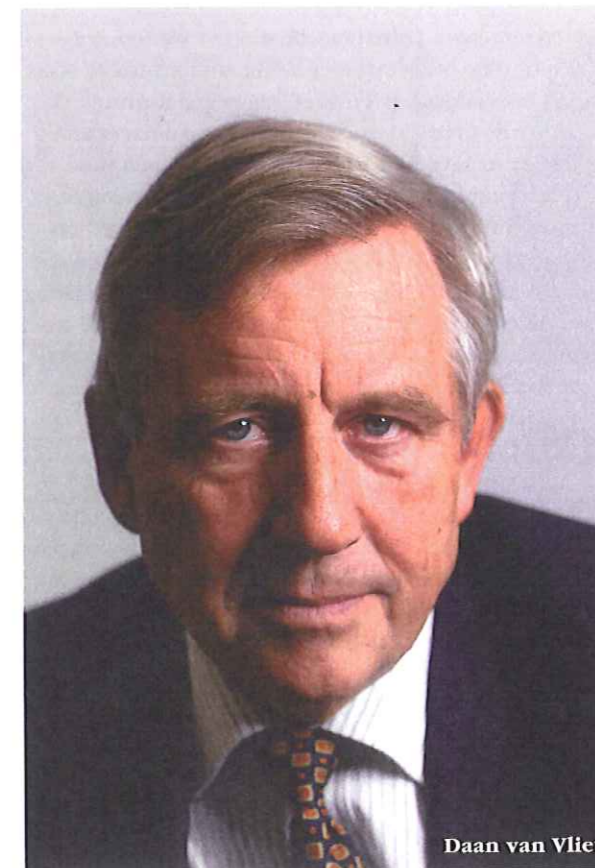
Proactieve rol in bouwproces

Mooie duurzame ambities van de installatiebranche dus, maar om ze te verwezenlijken beseft UNETO-VNI terdege dat er grote interne veranderingen nodig zijn. Engels: "De installatiesector heeft van oudsher een afwachterende instelling. Het is vaak 'u vraagt, wij draaien'. Bovendien wordt in het traditionele bouwproces de installateur veelal te laat ingeschakeld."

Op het terrein van verduurzaming, dreigt de installatiebranche volgens Engels daardoor een belangrijke kans mis te lopen: het al in de beginfase nadenken over de toepassing van duurzame en energie-efficiënte technologie. Engels: "De installateur moet zich in een vroeg stadium van het ontwerpproces, en in de toepassing van integrale ontwerpprincipes, duidelijker profileren als conceptaanbieder." Vooral de kleinere installatiebedrijven tot 25 werknemers moeten, meent Engels, geactiveerd worden in het aanmeten van een proactieve rol.

Marcel Engels

Daan van Vliet

Zelfbewustzijn nog te klein

Daan van Vliet, lid hoofdbestuur UNETO-VNI en commissaris van Unica, herkent zich in Engels' betoog. Hij verwacht de komende tijd veel vraag vanuit de markt, onder meer door de publiciteitscampagnes van de overheid. "De maatschappij verandert in rap tempo. Dat zie je overal om je heen. Klanten willen tegenwoordig meer betalen voor energiezuinige installaties. De consument wil bijvoorbeeld best een zonneboiler op zijn dak. Maar als installateur moet je dat niet afwachten. Draag uit dat je er klaar voor bent om energie, en dus geld, te besparen voor je klant. Het zelfbewustzijn is over het algemeen nog te klein in de installatiebranche." De veranderende behoeftes in de markt vragen volgens Van Vliet om een nieuwe positionering van de traditionele installateur. "De installateur krijgt steeds vaker een 'makelaarsrol' om de consument te adviseren, informeren en assisteren bij duurzame toepassingen in woningen of gebouwen."

Geen sleutelrol voor installatiebranche

We leggen de voorlopige bevindingen voor aan Louis Hiddes, directeur AM Energy. Hij ziet in tegenstelling tot de visie van UNETO-VNI helemaal géén sleutelrol weggelegd voor de installatiebranche. Hiddes: "Duurzame gebouwen vereisen namelijk allereerst een goede bouwkundige staat. Realiseer je bijvoorbeeld een slecht geïsoleerd gebouw, dan zijn mooie, duurzame installatietechnieken zinloos. Bovendien, als de installatiebranche een sleutelrol had willen opeisen, dan had ze dat veel eerder moeten doen. Op wezenlijke studiebijeenkomsten loop ik zelden installateurs tegen het lijf." Tegenwoordig weten ontwikkelaars en bouwers verhou-

dingsgewijs meer van verduurzaming van gebouwen en installaties dan installateurs, stelt Hiddes. "Ze wegen voortdurend af welke gebouw- en installatieconcepten (financieel) het meest geschikt zijn, en zetten daarmee de toon. Het heeft trouwens geen enkele meerwaarde om installateurs eerder bij het ontwerpproces te betrekken. Daar waar

De maatschappij verandert in rap tempo. Dat zie je overal om je heen. Klanten willen tegenwoordig meer betalen voor energiezuinige installaties

bouwfysica en installatie bij elkaar komen, schakel ik een bouwfysisch adviesbureau met aanvullende expertise van bodem- en installatietechniek in, en geen installateur."

Sleutelrol is al zichtbaar

Engels laat op zijn beurt weten, dat Hiddes gelijk heeft als hij zegt dat duurzame gebouwen moeten voldoen aan een goede bouwkundige staat. "Ook deel ik zijn mening dat een slecht geïsoleerd gebouw niet duurzamer wordt met een energiezuiniger installatie. Maar voor zijn andere constatering verwijs ik mijn opponent naar de nationale opticien Hans Anders. Veel van de recente ontwikkelingen in de installatiebranche heeft Hiddes namelijk nog niet scherp op het netvlies, net zo min als de ontwikkelingen die al ver voor de doelstellingen van het huidige kabinet ►

werden ontplooid. Onze branche was het afgelopen decennium volop bezig met toepassing van technieken voor duurzame energieopwekking of laag energieverbruik. Ook wijzen we de overheid er al enkele jaren op om niet achter te blijven met invoering van Europese richtlijnen voor energiezuinigheid, en er ook goed over te communiceren. De installatiebranche beschikt, ik zei het al, over veel vernieuwende toepassingen van energiebesparende technieken voor verduurzaming. Enkele technieken bevinden zich nog in het innovatieve stadium. Technisch kunnen we alle woningen duurzaam maken, en ook in de utiliteit is de installateur met zijn technische kennis de verruimende factor."

Meerwaarde installateur

In zijn reactie op Hiddes wijst Engels op nog een belangrijke meerwaarde van de installateur. "Hij vergemakkelijkt de uitvoering van installatietechnische en bouwfysische maatregelen. We merken verder dat technische adviesbureaus steeds vaker achterblijven in hun kennis van de laatste ontwikkelingen in energiebedrijven. Ze kloppen frequenter aan bij onze branche."

Engels gaat verder: "We hebben geen behoefte aan partijen in de keten die niet aangesloten zijn op ons kennisinstituut, en die de dienst uitmaken op ons eigen vakgebied. Wij sturen innovaties en kwaliteitsontwikkeling voor eigen vakgebied. Samenwerking reduceert kosten, en zorgt voor snellere introductie van kwalitatief en geoptimaliseerde energiebesparende technieken in de markt. Iedereen moet daarin zijn eigen rol nemen, maar wel op elkaar aansluiten." De sleutel voor duurzaam Nederland ligt volgens Engels bij de nieuwe generatie installateurs. "Uiteindelijk is de energiebesparingsmarkt voor iedereen, maar zonder elkaar kunnen we niet tot efficiënte oplossingen komen en doen we afbreuk aan de gezamenlijk versterkende mogelijkheden. Samenwerking is het devies. Ook voor Louis Hiddes geldt dat hij in de toekomst wat vaker buiten zijn eigen scope moet kijken. Maar daarvoor moet hij zich op z'n minst snel laten adviseren door Hans Anders."

Meer met minder

UNETO-VNI zet het visiedocument *Goede raad is duurzaam* inmiddels om in concrete acties. Zo ondertekenen de UNETO-VNI het nationaal energiebesparingsplan 'Meer met minder'. Engels bevestigt dat zijn brancheorganisatie niet hard is af te rekenen op de doelstellingen uit dit besparingsplan. "Maar ondertekening brengt wel een serieuze inspanningsverplichting met zich mee. Dat het ons menens

Louis Hiddes

is blijkt wel uit het feit dat in het eerste half jaar van 2008, bijna duizend installateurs Meer met minder-informatiebijeenkomsten in het land bezochten. We zetten dan ook, samen met Bouwend Nederland, de introductiecursus 'Meer met minder' op, voor bedrijven die er concreet mee aan de slag willen."

Een andere concrete actie is de serie BouwLokalen van onder meer UNETO-VNI, Bouwend Nederland en SBR. Engels: "Deze serie gaat in op de toepassing van duurzame energietechnieken in de bouw. Onder de titel *Samenwerken aan duurzame energie in de woningbouw*, krijgen bouwers, installateurs, installatieadviseurs en architecten, informatie over de laatste stand van zaken." Aan deze serie neemt als nieuwe partij ook Energietransitie in de Woningbouw (ETW) deel. ETW is een samenwerkingsverband van onder andere installateurs, woningcorporaties, gemeenten en een energiebedrijven. Doel van ETW is het realiseren van maatschappelijk draagvlak voor duurzame energie.

InstalNova

Volgens Engels willen installateurs graag regionale samenwerkingsverbanden opzetten met bouwbedrijven, glaszetters en isolatiebedrijven. "Zo kunnen ze naast energiebedrijven, gezamenlijk energiebesparingsconcepten ontwikkelen en aanbieden aan de markt." In dit licht is het nieuwe initiatief InstalNova nog het vermelden waard. Engels: "Dit is een aparte stichting die deze samenwerkingsverbanden faciliteert bij het leveren van maatwerkadvies. Met dat advies krijgt de huis- en gebouweigenaar inzicht in het totaal aan economisch verantwoorde duurzame energiebesparende maatregelen."

Inmiddels draaien er zes pilot-samenwerkingsverbanden. Hieruit wordt één model geselecteerd dat nog dit jaar landelijk wordt uitgerold. InstalNova werkt daarvoor samen met Syntens en TNO. ■

Anke van Hal

Het energielabel is verbeterd... maar het kan nóg beter

Het energielabel is verbeterd. Nu is in één oogopslag duidelijk om welk type woning het gaat. Ook geeft het label precies aan welke maatregelen genomen kunnen worden om het huis energiezuiniger te maken. Minister Van der Laan verwacht dat het verbeterde label huiseigenaren verder stimuleert tot het nemen van energiebesparende maatregelen.

Dat het label is verbeterd, is een goede zaak. Het was duidelijk dat er aan de vorige versie de nodige haken en ogen zaten die een effectief gebruik in de weg zaten. Het instrument zal zeker betrouwbaarder zijn geworden. Maar zal het verbeterde label huiseigenaren nu echt stimuleren tot het nemen van energiebesparende maatregelen? Ik vraag het me af. Het label aanvragen is één, de voorgestelde maatregelen ook daadwerkelijk treffen is een tweede. Een belangrijke bottleneck bij het overgaan tot de eerste stap, het laten vaststellen van het label, is volgens mij het feit dat het voordeel dat de woningeigenaar erbij heeft erg onduidelijk is. Uit het persbericht over de verbetering blijkt bovendien niet of het nu niet meer mogelijk is de labelverplichting te ontduiken. Als er geen duidelijk voordeel kleeft aan het betalen voor een energielabel is het logisch dat mensen de kosten proberen te vermijden. Je verplicht iets op een manier waardoor niemand er onderuit kan komen of je maakt iets zo aantrekkelijk dat mensen niet anders willen. De Nederlandse aanpak hangt hier tussenin en dat is jammer. We zouden wat dat betreft best wat van het buitenland kunnen leren.

In Duitsland bijvoorbeeld kregen mensen in de maanden voordat het label verplicht werd een soort 'vroeg vogels'-korting op de prijs. Dat vergrootte de aantrekkelijkheid ervan aanzienlijk. En in Engeland moet iedereen die zijn woning wil verkopen een HIP (Home Information Pack) samenstellen waarvan het label standaard deel uitmaakt. Ontduiken wordt daardoor een stuk moeilijker.

En dan de stap naar het daadwerkelijk treffen van de energiebesparende maatregelen. Financieel vraagt dit heel wat van mensen, maar bovendien is het niet eenvoudig de professionals te vinden met kennis van zaken om die maatregelen uit te voeren. In België is daarom bijvoorbeeld, vanuit de gedachte dat mensen gewend zijn producten op krediet te kopen, het energierenovatiekrediet in het leven geroepen. En er is een site waarop aannemers staan die ervaring hebben met dat energierenovatiekrediet, waardoor de juiste professionals beter te vinden zijn.

Er zijn vast meer slimme dingen elders verzonnen. Zo heeft België ook, heel leuk, aan de campagne een betrouwbaar en bekend gezicht gekoppeld. Dit vanuit de gedachte dat degene die de boodschap brengt van grote invloed is op de geloofwaardigheid ervan. Energieleveranciers worden als pleitbezorgers van energiebesparing tenslotte logischerwijs op grote schaal gewantrouwd. Ook is de voorlichting in België zorgvuldig afgestemd op de doelgroep. Ouderen trek je met andere argumenten over de streep dan jongeren, mensen met een ruime beurs anders dan mensen met een krappe beurs, et cetera.

En er zijn vast meer landen waar men creatief aan de slag is gegaan. Alle Europese landen worstelen wat het label betreft tenslotte met dezelfde opgave. Ik ben in het algemeen groot voorstander van over de grenzen kijken, maar in dit geval lijkt het me helemaal effectief. Kortom, de verbetering van het label is prima, maar het kan nog veel beter. Mijn advies aan minister Van der Laan: kijk over de grens, en doe er uw voordeel mee.

Prof. dr. ir. Anke van Hal (1965) is hoogleraar Sustainable Building and Development bij het Center for Sustainability van Nyenrode Business Universiteit. Ook is ze praktijkhoogleraar Sustainable Housing Transformation aan de faculteit Bouwkunde van de TU Delft. Op Nyenrode richt zij zich op integratie van duurzaam bouwen in de markt. In Delft concentreert ze zich op de actuele problematiek van bestaande woningen en wijken. Van Hal is vaste columnist van dit blad.

COÖRDINATOR

Over UNETO-VNI

- Is de ondernemingsorganisatie voor de installatiebranche en de technische detailhandel.
- Vertegenwoordigt 90 procent van de omzet van de installatiebranche, en biedt werk aan 130.000 mensen.
- Werkterrein: woningbouw, utiliteit, industrie en infrastructuur.
- Gebieden: advies, installatie en beheer.
- Aantal leden: 5.300.
- Totale omzet installatiebranche: 10,5 miljard euro.
- Totale omzet technische detailhandel met 1.800 winkels: 2,7 miljard euro.